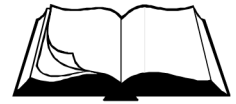

מִיָּמֵינוּ

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 416

הלכות זנוכה בימי הקורונה, דיני הדלקת נרות כסלו תשפ"א

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

נר חנוכה בחצר שמתפללים בה

שאלה: המתפללים במנין קבוע בחצר בגלל הנגיף, מה יעשו בנרות חנוכה?

תשובה: אם מתפללים שם באופן קבוע (ואומרים ברכת "מגן אבות" בליל שבת), יש לנהוג שם כמו שנוהגים בבית הכנסת ולהדליק שם נר חנוכה (הגר"ח קניבסקי שליט"א), ומניחו בצד דרום אם אפשר (שו"ע סי' תרע"א סעיף ז').

והיות שזה בחוץ במקום שיש רוח, יש להדליק שם במשנה זהירות, ובפרט אם מדליקים שם בליל שבת שהכל מוקצה, יש להזהר שידלקו הנרות רק עד סוף התפילה.

נר חנוכה בחצר שיש בה חתונה או בר מצוה

שאלה: האם אפשר להדליק נר חנוכה בחצר שעושים שם סעודת חתונה או בר מצוה?

תשובה: אין לברך על נרות שמדליקים במקום שמחות, משום דדוקא בבית הכנסת תיקנו להדליק נר חנוכה ולא בכל מקום שהציבור מתאסף (שו"ת "מנחת יצחק", ח"ו תש"י ס"ה אות ג'), הגר"י ש"אלישיב זצ"ל, הגר"נ קרליץ זצ"ל).

הדלקת נר חנוכה במלונית

שאלה: החולים הנמצאים במלונית, היכן ידליקו נרות חנוכה?

תשובה: בדרך כלל אין להם רשות להדליק בחדרם משום סכנה, ולכן מוכרחים להדליק בחדר האוכל (רמ"א סי' תרע"ז סעיף א'), והיות שלא שייך שכולם ידליקו ליד הפתח, השאר ידליקו ליד החלון אם הוא פונה לרשות הרבים. ואם לא, יכולים להדליק גם בתוך חדר האוכל (הגם שבדרך כלל השוהים במלונית אוכלים בחדרים משום זהירות, בימי החנוכה יאכלו שם לפחות סעודה אחת).

הנוסע למלונית באמצע חנוכה

שאלה: מי שיועד שבמשך הערב יסע למלונית, היכן ידליק נרות חנוכה באותו ערב?

תשובה: הנוסע מביתו כשעה לאחר זמן ההדלקה יכול להדליק בביתו בברכה, דסו"ס עד שלא יצא מביתו נחשב עדיין קביעותו שם (שו"ת "שבט הלוי" ח"ח תש"י קנ"ח, הגר"נ קרליץ זצ"ל).

הדלקת נרות

עד מתי חתן צם בערב חנוכה

שאלה: חתן המתחתן בליל א' של חנוכה וצם בערב חנוכה ומדליק נרות בשקיעת החמה, האם מותר לו לאכול מיד לאחר ההדלקה היות שאצלו זה כבר חנוכה, או לא?

תשובה: ימשיך לצום עד צאת הכוכבים (הגר"ח קניבסקי שליט"א), ואין זה נחשב שצם בחנוכה (וכעין המתענים י"כ קטן בערב ר"ח שממשיכים לצום עד צאת הכוכבים גם אם התפללו ערבית כדמשמע במשנ"ב סי' תי"ז ס"ק ד').

באיזו יד להחזיק הנר

יש להחזיק את הנר ביד ימין וכמו שמצינו בשאר מצוות (כגון לולב, שופר וכו'), ואיטר יד ידליק ביד שמאל (ע"י "ארחות רבנו" ח"ג עמ' י"ח).

ברכת "שהחיינו" בלילה הראשון

בלילה הראשון כשמברכים ברכת "שהחיינו" לכתחילה יש לכוון על שני דברים:

- א. על מעשה המצוה של הדלקת נרות חנוכה שזו הפעם הראשונה.
- ב. על עצם הזמן של יום החנוכה (ע"י שעה"צ סי' תרע"ז ג' בשם ה"מאיר" שאפילו מי שאינו מדליק ואינו רואה נרות יכול לברך "שהחיינו", ע"י שם, הרי מבואר שקאי על עצם היום).

לשהות עם הנרות

אין חיוב לשהות עם הנרות כדי שיעור זמן ההדלקה (הגר"ש"ז אויערבך זצ"ל).

עניית אמן על חברו

שאלה: לאחר שהדליק נר ראשון, האם יכול לענות אמן על ברכת חברו לפני שגומר להדליק את שאר הנרות?

תשובה: ברכת ההדלקה הולך על כל הנרות, ומה"ט פסק המשנ"ב (תרע"ז ד') בשם הגר"ע זצ"ל שאם קודם שהדליק כולן נזכר שעדיין לא בירך יש לו לברך כל הברכות, ע"כ. בכל זאת זהו רק מצות הידור בעלמא אבל עיקר המצוה כבר יצא בנר הראשון, ובודאי יכול לענות אמן (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

ומה"ט נמי מבואר במשנ"ב (שם ס"ק ח') שאפשר לומר "הנרות הללו" מיד אחר הדלקת נר הראשון כיון שזה גמר כל המצוה, ע"כ. ולא דמי להא דמבואר בה"י שופר (סי' תקצ"ב ס"ק י"ח) שאין לומר "היה רצוני" כל זמן שלא גמר שלושים קולות, משום דהתם כל זמן שלא גמר השלושים קולות עדיין לא קיים עיקר המצוה כיון שאנו מסופקין מה הן התקיעות מדאורייתא.

שכח לברך על ההדלקה

שאלה: לאחר שהדליק את כל הנרות נזכר שמרוב התרגשות שכח לברך, האם יכול לכבותם ולחזור לברך ולהדליק?

תשובה: כיון שקי"ל הדלקה עושה מצוה (ע"י שו"ע סי' תרע"ג ב') אם הוא מכבה את הנרות כבר נגמרה המצוה (והרי ברכות אינן מעכבות למצוה), ולא שייך לברך על הדלקה פעם שניה, לכן בנד"ד יברך רק "שעשה נסים" כדין ברכת הוראה (וברכת "שהחיינו" בלילה הראשון) (משנ"ב סי' תרע"ז ס"ק ד').

הדליק במנורת חברו

שאלה: בחור ישיבה הכין מנורה לעצמו, והגיע להדליקה מאוחר במקצת, ובחור אחר כבר הדליקה, מה עליו לעשות?

תשובה: אם הוא מקפיד על הראשון שהדליק את שלו, א"כ יש כאן איסור גזל, ויש ספק אם הראשון יצא יד"ח (ע"י משנ"ב סי' תרע"ג ס"ק ב') בשם "שואל ומשיב" שהסתפק בזה, אבל אם לא מקפיד עליו (וכן ראוי לעשות שלא יקפיד עליו, ושפיר יצא הראשון במצוותו) יחכה עד שתעבור חצי שעה, ואז כבר יצא הראשון יד"ח, ויכול לכבותה ולחזור ולהדליקה לעצמו (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

אב המחלל שבת

שאלה: למנהג בני ספרד שהסמוך על שולחנו של אביו, אביו מוציאו בנרות חנוכה, מה הדין באב חילוני ומחלל שבת, ובכל זאת מדליק נר חנוכה (חג האורים), האם יכול לצאת בהדלקתו?

תשובה: אי אפשר לצאת על ידי הדלקת אביו, והבן ידליק בעצמו (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

ויש להוסיף, אם הוא תינוק שנשבה אולי יש לו דין שוגג ויוצא בה (ע"י "חזון איש" י"ד סי' א' ס"ק ו', ובשו"ת "אגרות משה" אור"ח ח"ה סי' כ"ח אות כ"ב, וע"ע שו"ת "שבט הלוי" ח"ט סי' קצ"ח שמפקפק אם יש להם דין של תינוק שנשבה).

אבל אם הוא מומר להכעיס, חז"ל עשאוהו כמו גוי ואינו יוצא בזה, (וכעין מה שחטאתו פסולה, וכתב תוספות חולין ג': ד"ה קסבר, והרא"ש סי' ז', שזוהי שחיטת גוי. אולם ע"י רש"י שם ד"ה חוץ, ורשב"א שם ד': ד"ה ומשומד, ששחיטתו פסולה משום חשש שינבל בכונה בדיעם).

הפרדה בין הנרות

המדליק בכוסית אינו צריך הפרדה של אצבע בין כוסית לכוסית, אבל המדליק בנרות צריך הפרדה של אצבע (משנ"ב סי' תרע"א ס"ק ט"ז).

מנורה של זהב

שאלה: האם יש סיבה למנהג לעשות מנורה מכסף ולא מנורה מזהב שהוא חשוב יותר?

תשובה: אין שום סיבה על פי דין, רק היות שהוא מאוד יקר נמנעו מלעשות כן (הגר"ח קניבסקי שליט"א), ואדרבה, מנורה של זהב עדיפה משל כסף ("כ"פ החיים" סי' תרע"ג ס"ק סי' בשם החיד"א).

מצוה בו יותר מבשלווח

שאלה: מי שמגיע לביתו מאוחר, האם עדיף למנות שליח שידליק

עבורו בתחילת הלילה, או שידליק כשיגיע לביתו?

תשובה: מסתבר שעדיף להדליק מאוחר יותר (כמובן שזהו דוקא אם לא כלה רגל מהשוק) מאשר להדליק בזמנו ע"י שליח, ומשום דמצוה בו יותר מבשלוחו עדיף מזריזין מקדימין למצוה (שו"ת "שבט הלוי" ח"ד תשו" ס"ו) וכן כשבעל בא מאוחר לביתו ידליק כשבא, ולא יצוה לאשתו להדליק עבורו (שם).

חברותא או הדלקה

◀ ואמר הגרא"ל שטינמן זצ"ל, שכמו כן יחיד שלומד מחוץ לעירו, ואם עיי"ז שיחזור לביתו בזמן להדליק נרות, יפסיד לימוד של אה"צ, ולא יכול לקבוע שם חברותא ללמוד, יכול להישאר בכולל אה"צ וכשיחזור לביתו מאוחר יותר ידליק, ובתנאי שעדיין לא כלה שם רגל מן השוק.

הדלקת נרות בבית אמו האלמנה

◀ **שאלה:** אמה אלמנה הרוצה שבנה יבוא אליה להדליק לה ערב אחד את הנרות, והבן גר בעיר אחרת, ואם יבוא יצטרך למנות שליח להדליק הנרות בביתו, מה עדיף?

תשובה: בודאי מצוה בו יותר בשלוחו, וכל שיכול להדליק בעצמו עדיף, אולם בנד"ד שהוא לשמח לב אלמנה, וגם כיבוד אם שיש בזה קיום דאורייתא, באופן זה יש לו למנות שליח לקיים עבורו נר חנוכה, ולהדליק בבית האם האלמנה בתורת שליחות ולצאת שם ידי הברכות (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

פחות מכ' אמה לרחוב הסמוך

◀ **שאלה:** אדם גר למעלה מכ' אמה, מהרחוב הסמוך לביתו אבל ממול במרחק לא רב יש רחוב במעלה ההר שהגובה פחות מכ' אמה (כמו שמצוי בקרית ספר), האם אפשר להדליק בחלון הסמוך לאותו הרחוב?

תשובה: כיון שהרחוב הוא במרחק שאפשר לראות את הנרות, ומשם הוא גבוה פחות מכ' אמה, שפיר נחשב שמדליק בתוך כ' אמה, ויכול לכתחילה להדליק בחלון הסמוך (הגר"נ קרליץ זצ"ל, ועי"ז "שבט הלוי" ח"ד סי' ס"ה).

פתח או חלון לרשה"ר

◀ **שאלה:** פתח או חלון לרשה"ר שיש יותר פרסומי ניסא, מה עדיף? **תשובה:** עובדא ידענא אצל מרן ה"חזון איש" זצ"ל (כשהיה דר בגבעת רוקח) שפתח ביתו היה לרחוב שלא היו עוברים כ"כ אנשים (רק היה שם שביל שהיו עוברים מעט בני"א כשהיו הולכים לישיבת "בית יוסף") ואילו חלון ביתו היה לרשה"ר שהיו עוברים הרבה אנשים ומרן החזו"א הדליק בחלון ולא בפתח משום דבזה יש יותר פרסומי ניסא.

אמנם זה דוקא כשבפתח ביתו כמעט שאין פרסומי ניסא, דעדיף להדליק בחלון. אבל אם ההבדל הוא מועט, שבפתח ביתו יש מעט פחות פרסומי ניסא, עדיף טפי להדליק בפתח הבית וכעיקר הדין (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

הדלקה על מעקה המרפסת

◀ **שאלה:** המדליק נרות במרפסת, האם ידליק ליד הדלת הסמוכה למרפסת או על גבי המעקה?

תשובה: לכתחילה יש להדליק ליד פתח הדלת שנכנסים מהחדר למרפסת, כדי שיהא סמוך למזוזה, ויש להניחו אפילו למעלה מעשרה טפחים אם צריך לכך.

אולם אם יהיה יותר פרסומי ניסא אם יניחנה על המעקה של המרפסת, יניח שם ואפילו אינה מקורה (דלא גרע מחצר), "מעדני שלמה" בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל, והגר"נ קרליץ זצ"ל.

וכן בעל ה"קהילות יעקב" זצ"ל, כשהיה גר ליד ישיבת "בית יוסף" בבני ברק, היה מדליק ע"ג המעקה של המרפסת כדי שיראו היטב מבחוץ (הגר"נ קרליץ זצ"ל). וכן נהג הגר"נ קרליץ זצ"ל, שבראשונה היה מעמיד את המנורה ליד הדלת שבין החדר למרפסת, ושם לב שרואים את המנורה הרבה יותר טוב מרשה"ר כשהוא מעמידה ליד החלון בסוף המרפסת, והעמידה שם.

הדלקה בפנימיה בפתח החדר או במסדרון

◀ **שאלה:** בפנימיה בישיבה באופן שא"א להדליק בחלון כגון שגובה למעלה מכ' אמה. היכן ידליקו האם בפתח החדר או במסדרון (באופן שיש מסדרון עם הרבה חדרים)?

תשובה: ידליקו בפתח המסדרון, דחשיב כחצר, כיון שמשתמשים שם גם שאר שימושים (ולא כחצר וחדר מדרגות דידן). ואם אינו פתוח לרשה"ר אלא לחדר מדרגות וכיוצ"ב, עדיף להדליק בחדר האוכל (כאשר שם רואים מרה"ר), (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

צורת הפתח לפני הבית שבנו לכבוד חנוכה

◀ **שאלה:** בני הישיבה שמניחים את המנורות בכניסה לחצר, ואין שם מספיק מקום להדלקה להרבה בחורים, ולכן הם נוניס צורת הפתח למשך ימי חנוכה וקובעים שם מזוזה בימין, ויניחו את המנורות בשמאל כדי שיהיו מסובכים במצוות, האם צורת פתח כזו חייבת במזוזה?

יסוד השאלה הוא, האם נימא כיון שצורת הפתח היא ארעי פטור ממזוזה, או היות שהבנין קבוע חייב במזוזה.

תשובה: כתב המש"ב (סו"ט תרכ"ו) אם יש סוכה לפני הבית והולך

מרשה"ר לביתו דרך הסוכה, נחשבת הסוכה לבית שערי של הבית וחייבת במזוזה, ע"י שם. הרי שאפילו שהסוכה בעצמה פטורה משום דירת ארעי, אבל חייבת משום שמשמשת לבית קבוע, וא"כ לכאורה בצורת פתח ארעי חייב מזוזה, כיון שהוא 'בית שערי' לבנין.

אולם מבואר באחרונים שזה רק בסוכה הבנויה כל השנה, אבל אם בונים את הסוכה רק לסוכות, כמו שהסוכה עצמה פטורה משום דירת ארעי, גם פטורה מדין 'בית שערי' כיון שהיא ארעית (שו"ת "שלמת חיים" סי' ש"ס, הגר"ש"ז אויערבך זצ"ל, ספר "אשרי האיש" סוכה, אות ט"ו בשם הגר"ש"ז אלישיב זצ"ל, ועי"ז שו"ת "שבט הלוי" ח"ב סי' קנ"ו שתולה זאת במחלוקת הראשונים).

בית כנסת שיש בו כמה מנינים

◀ בבית הכנסת שמתפללים בו כמה מנינים, הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל, מכיון שיש שם ציבור נוסף של מתפללים, יכול להדליק פעם שניה ולברך.

הוסיף הגר"נ קרליץ זצ"ל, אם הנרות עדיין דולקים מההדלקה הראשונה כבר מקיימים המצוה בזה, ואז אי אפשר לברך פעם נוספת. ולכתחילה ראוי להניח שמן או נרות בכמות גדולה שידלקו עד המנין האחרון.

הדלקת נרות בכולל ערב

◀ ביהמ"ד או 'כולל' שקובעים ללמוד ואח"כ מתפללים שם מעריב, אם יש שם כבר ציבור שמתאספים ללמוד ואח"כ להתפלל, הרי הם מדליקין מיד נרות חנוכה, ואינם צריכים להמתין עד תפילת ערבית, כיון שהמקום קבוע להתפלל בו מעריב ("חוט שני" על רבית עמי קמ"ו).

◀ אם לא מתפללים אלא רק לומדים שם, אין להדליק, משום שתקנו להדליק רק במקום כינוס רבים של תפילה קבועה (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

נוסע לטיוול או נמצא בבית החולים

◀ **שאלה:** הנוסע לטיוול למירון ליום א' וישן שם ב"הכנסת אורחים", היכן ידליק נר חנוכה? וכן מי שנמצא בבית חולים לשמור על חולה היכן ידליק?

תשובה: חייב נרות חנוכה הוא על ביתו, ולכן מי שנוסע לטיוול ביום א' ובמשך הלילה ילון שם, וכן מי שנמצא בלינה בבית חולים, עיקר קביעותו בביתו. ולכן ימנה שליח להדליק נרות בביתו בזמן הדלקת הנרות, והוא לכתחילה ישמע הברכות במקום שנמצא משום ברכת הרואה כמבואר בשו"ע (סי' תרע"ו).

חיוב הדלקת נרות לבחורי ישיבה

◀ בחור הדר בפנימיית הישיבה חייב מעיקר הדין להדליק בישיבה (ולא רק מדין מהדרין), ואינו יוצא בהדלקת הנרות של אביו, (הגם שלענין ממונות נחשב כסמוך על שולחן אביו, היות שהוא מחזיקו בעניני ממונות), ולכן גם לפי מנהג בני ספרד הנוהגים כהשו"ע שרק בעל הבית מדליק עבור כל המשפחה, מ"מ בחור הנמצא בישיבה חייב להדליק בעצמו (מרן ה"חזון איש" זצ"ל, הגר"ש אלישיב זצ"ל, בעל "שבט הלוי" זצ"ל).

◀ ויש סוברים שבחורים בני ספרד, גם בהיותם בישיבה מעיקר הדין אינם מדליקים בעצמם אלא יוצאים ידי חובה בהדלקת הנרות ע"י אביהם בביתם. ומ"מ שידלקו בלי ברכה, שבכל חדר בחור אחד ידליק והשאר ישתתפו בפרוטה. ואם יש בחדר בחור אשכנזי, ישתתפו עמו בפרוטה וישמעו ממנו הברכה (הגר"ש"ז אויערבך זצ"ל מובא בספר "הליכות שלמה" פרק י"ד סי' י"ב).

נר אחד לשבת ולחנוכה

◀ **שאלה:** האם שייך שיהא נר אחד גם לשלום בית וגם לנר חנוכה? **תשובה:** מבואר בגמרא שא"א לעשות נר אחד לחנוכה ולבית, כי אסור להשתמש לאורו של הנר חנוכה, והאור של נר הבית מיוחד הרי לשימוש.

ולכאורה יש להעיר, דהרי קי"ל, בשו"ע (או"ח סי' תרע"ב) שלאחר חצי שעה מותר להשתמש לאורה, וא"כ אפשר להדליק נר אחד שידלקו בחצי השעה הראשונה לשם חנוכה ולאחר חצי שעה לשם מצות נר שבת, ויתקיים בו גם מצות חנוכה וגם שלום בית (ויש לעיין אם אפשר לברך שתי ברכות על נר אחד כי סוף סוף מקיימים גם מצות נר שבת בהדלקה זו).

וצריך לדחוק, שבגמרא ובשו"ע מיירי במי שיש לו רק נר אחד שדולק רק חצי שעה ולא יותר, אבל מי שיש לו מספיק שמן שיכול לדלוק לזמן רב, לכאורה יכול להסתפק בנר אחד, ולאחר חצי שעה יהיה נר לשבת.

ואמר לי הגרא"ל שטינמן זצ"ל, שבזמן הגמרא עיקר זמן סעודת לילה היה בחצי שעה ראשונה אחרי צאת הכוכבים (ובפרט אם התפללו לפני צאת הכוכבים, וכמובא בגמרא שרב התפלל תפילת שבת בערב שבת), וא"כ בודאי לא יכלו להדליק נר שבת ונר חנוכה כאחד, כי היו צריכים את אור הנר בזמן שהוא דלק עדיין למצות נר חנוכה, ולפ"ד, בזמן הזה, יש מקום להסתפק.

(עכ"פ מכל זה מבואר ששלום בית, אפילו רק לחצי שעה, דוחה מצות נר חנוכה). בזמן הזה, מאחר שיש חשמל בבית, כבר הורו הרבנים שליט"א שלא שייך הטעם של שלום בית, ולכן נר חנוכה עדיף מנר שבת, משום פרסומי ניסא.